

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

VŨ DUY CƯƠNG

NGHIÊN CỨU TÍNH ĐA DẠNG CÁC LOÀI
THỰC VẬT QUÝ HIẾM TẠI KHU BẢO TỒN
THIÊN NHIÊN PHIA OẮC - PHIA ĐẾN,
HUYỆN NGUYÊN BÌNH, TỈNH CAO BẰNG

LUẬN VĂN THẠC SĨ
KHOA HỌC LÂM NGHIỆP

Thái Nguyên, năm 2015

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

VŨ DUY CƯỜNG

**NGHIÊN CỨU TÍNH ĐA DẠNG CÁC LOÀI
THỰC VẬT QUÝ HIẾM TẠI KHU BẢO TỒN
THIÊN NHIÊN PHIA OẮC - PHIA ĐÉN,
HUYỆN NGUYÊN BÌNH, TỈNH CAO BẰNG**

Ngành: Lâm học

Mã số: 60 62 02 01

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
KHOA HỌC LÂM NGHIỆP**

Người hướng dẫn khoa học:

- 1. GS.TS. Đặng Kim Vui**
- 2. PGS. TS. Trần Quốc Hưng**

Thái Nguyên, năm 2015

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan rằng, số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là trung thực, đầy đủ, rõ nguồn gốc và chưa được sử dụng để bảo vệ một học vị nào, Các thông tin, tài liệu tham khảo sử dụng trong luận văn này đều đã được ghi rõ nguồn gốc, Mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện cho luận văn này đã được cảm ơn,

Tôi xin chịu trách nhiệm trước Hội đồng bảo vệ luận văn, trước phòng quản lý sau đại học và nhà trường về các thông tin, số liệu trong đề tài.

Thái Nguyên, ngày tháng năm 2015

Người viết cam đoan

Vũ Duy Cường

LỜI CẢM ƠN

Xuất phát từ nguyện vọng của bản thân và được sự nhất trí của Ban chủ nhiệm khoa Lâm nghiệp, Phòng Đào tạo - Trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên tác giả tiến hành thực hiện đề tài “*Nghiên cứu tính đa dạng các loài thực vật quý hiếm tại Khu bảo tồn thiên nhiên núi Phia Oắc - Phia Đén huyện Nguyên Bình tỉnh Cao Bằng*”.

Sau một thời gian làm việc đến nay bản luận văn của tác giả đã hoàn thành. Nhân dịp này tác giả xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới Thầy giáo hướng dẫn GS. TS. Đặng Kim Vui, Giám đốc Đại học Thái Nguyên và Thầy giáo PGS. TS. Trần Quốc Hưng là những người tận tâm hướng dẫn tác giả trong thời gian thực hiện đề tài.

Tác giả xin chân thành cảm ơn các thầy cô giáo phòng Đào tạo, khoa Lâm nghiệp những người đã truyền thụ cho tác giả những kiến thức và phương pháp nghiên cứu quý báu trong thời gian tác giả theo học tại trường.

Tác giả xin chân thành cảm ơn Ban quản lý Khu bảo tồn thiên nhiên Phia Oắc - Phia Đén, tỉnh Cao Bằng đã nhiệt tình tạo mọi điều kiện giúp đỡ tác giả trong quá trình nghiên cứu.

Và cuối cùng tác giả xin chân thành cảm ơn sâu sắc nhất tới gia đình, bạn bè và những người luôn quan tâm chia sẻ và tạo mọi điều kiện giúp đỡ trong thời gian tác giả học tập và nghiên cứu vừa qua.

Do lần đầu làm quen với nghiên cứu khoa học, nên luận văn không tránh được những thiếu sót. Vì vậy, tác giả kính mong được sự đóng góp ý kiến quý báu của các thầy cô giáo và các bạn đồng nghiệp để bản luận văn của tác giả thêm phong phú và hoàn thiện hơn.

Tác giả xin trân trọng cảm ơn!

Thái Nguyên, tháng năm 2015

Tác giả luận văn

Vũ Duy Cường

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU VÀ CỤM TỪ VIẾT TẮT	vi
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	vii
DANH MỤC CÁC HÌNH	viii
MỞ ĐẦU	1
1. Đặt vấn đề.....	1
2. Mục tiêu nghiên cứu.....	2
2.1. Mục tiêu tổng quát	2
2.2. Mục tiêu cụ thể.....	2
3. Ý nghĩa của đề tài.....	3
3.1. Ý nghĩa khoa học	3
3.2. Ý nghĩa thực tiễn của đề tài.....	3
4. Đóng góp mới của luận văn	3
Chương 1: TỔNG QUAN CÁC VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU.....	4
1.1. Cơ sở khoa học về nghiên cứu thực vật nguy cấp quý hiếm	4
1.2. Tình hình nghiên cứu thực vật nguy cấp quý hiếm trên thế giới và Việt Nam	6
1.2.1. Tình hình nghiên cứu thực vật nguy cấp quý hiếm trên thế giới	6
1.2.2. Tình hình nghiên cứu thực vật nguy cấp quý hiếm ở Việt Nam.....	8
1.3. Thực trạng về quản lý bảo vệ thực vật nguy cấp quý hiếm ở Việt Nam .	12
1.3.1. Hệ thống văn bản chính sách	12
1.3.2. Tình hình quản lý bảo vệ và các hoạt động buôn bán thực vật nguy cấp quý hiếm ở Việt Nam	14

1.3.2.1. Bảo vệ nguyên vị (Insitu).....	14
1.3.2.2. Bảo tồn chuyển vị (Exsitu).....	15
1.3.2.3. Hoạt động khai thác buôn bán thực vật quý hiếm ở Việt Nam.....	17
1.4. Điều kiện tự nhiên và kinh tế - xã hội khu vực nghiên cứu.....	19
1.4.1. Điều kiện tự nhiên.....	19
1.4.1.1. Vị trí địa lý.....	19
1.4.1.2. Đặc điểm địa hình địa mạo, địa chất đất đai.....	19
1.4.2. Đặc điểm khí hậu, thủy văn.....	20
1.4.2.1. Khí hậu.....	20
1.4.2.2. Thủy văn.....	21
1.4.3. Tài nguyên rừng.....	22
1.4.3.1. Thảm thực vật và sử dụng đất.....	22
1.4.3.2. Đa dạng sinh học.....	23
1.4.4. Đánh giá tình hình kinh tế - xã hội.....	25
1.4.4.1. Dân số, dân tộc và phân bố dân cư.....	25
1.4.4.2. Kinh tế - xã hội.....	26
Chương 2: NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU.....	30
2.1. Nội dung nghiên cứu.....	30
2.2. Phương pháp nghiên cứu.....	30
2.2.1. Công tác chuẩn bị.....	30
2.2.2. Thu thập tài liệu.....	31
2.2.3. Phương pháp điều tra.....	31
2.2.4. Phương pháp xử lý số liệu.....	35
Chương 3: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN.....	36
3.1. Tính đa dạng các loài thực vật quý hiếm trong Khu bảo tồn thiên nhiên Phia Oắc - Phia Đén.....	36

3.1.1. Danh lục và cấp bảo tồn các loài thực vật quý hiếm	36
3.1.2. Tính đa dạng ở các bậc phân loại của các loài thực vật quý hiếm.....	38
3.1.2.1. Đa dạng mức độ ngành	38
3.1.2.2. Đa dạng của các taxon thực vật quý hiếm	38
3.1.2.3. Đa dạng bậc họ của các taxon thực vật quý hiếm.....	39
3.1.2.4. Đa dạng bậc chi của các taxon thực vật quý hiếm.....	40
3.2. Đặc điểm cơ bản của các loài thực vật quý hiếm.....	40
3.2.1. Tính đa dạng về dạng sống	41
3.2.2. Tính đa dạng về công dụng	43
3.2.3. Tần suất xuất hiện của các loài quý, hiếm	44
3.2.4. Phân bố của các loài thực vật quý hiếm theo tuyến điều tra.....	46
3.2.5. Phân bố của các loài thực vật quý hiếm theo đai độ cao	48
3.2.6. Chất lượng, nguồn gốc cây tái sinh của các loài cây quý hiếm trong khu vực nghiên cứu	49
3.2.7. Đa dạng loài quý, hiếm trên sinh cảnh núi đất và núi đá vôi trong khu vực nghiên cứu	51
3.3. Đặc điểm nhận biết một số loài thực vật nguy cấp quý hiếm.....	52
3.4. Nguyên nhân làm suy giảm đa dạng của các loài thực vật quý hiếm.....	55
3.5. Đề xuất một số biện pháp bảo tồn.....	57
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	60
1. Kết luận	60
2. Tồn tại	61
3. Kiến nghị.....	62
TÀI LIỆU THAM KHẢO	
I. Tài liệu tiếng Việt	
II. Một số website:	
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU VÀ CỤM TỪ VIẾT TẮT

Chữ viết tắt	Nội dung
BTTN	: Bảo tồn thiên nhiên
ĐDSH	: Đa dạng sinh học
KBT	: Khu bảo tồn
OTC	: Ô tiêu chuẩn
UBND	: Ủy ban nhân dân
VQG	: Vườn quốc gia

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 3.1. Số loài và phân cấp bảo tồn các loài thực vật quý hiếm	36
Bảng 3.2. Các taxon của thực vật quý hiếm tại Khu bảo tồn thiên nhiên Phia Oắc - Phia Đén	38
Bảng 3.3. Đa dạng của các taxon thực vật quý hiếm tại Khu bảo tồn thiên nhiên Phia Oắc - Phia Đén	39
Bảng 3.4. Các họ đa dạng nhất của thực vật quý hiếm tại Khu BTTN Phia Oắc - Phia Đén.....	39
Bảng 3.5. Các chi đa dạng nhất của thực vật quý hiếm tại Khu BTTN Phia Oắc - Phia Đén	40
Bảng 3.6. Phổ dạng sống của thực vật quý hiếm tại Khu BTTN Phia Oắc - Phia Đén	41
Bảng 3.7. Đa dạng về giá trị của thực vật quý hiếm tại khu vực nghiên cứu	43
Bảng 3.8. Tần suất xuất hiện của các loài cây quý hiếm	44
Bảng 3.9. Phân bố các loài thực vật quý hiếm theo tuyến điều tra	47
Bảng 3.10. Đa dạng cao có loài cây quý, hiếm xuất hiện.....	48
Bảng 3.11. Chất lượng cây tái sinh và nguồn gốc	50
Bảng 3.12. Tác động của con người và vật nuôi trên các tuyến	55

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 3.1. Tỷ lệ (%) số loài theo dạng sống của thực vật quý hiếm.....	42
Hình. 3.2. Bách vàng - <i>Xanthocypris vietnamensis</i> Farjon & N. T. Hiep	53
Hình 3.3. Re hương - <i>Cinnamomum parthenoxylon</i> (Jack.) Meisn.	53
Hình 3.4. Kim ngân rừng- <i>Lonicera bournei</i> Hemsl. ex Forb & Hemsl.....	54
Hình. 3.5. Hải henry- <i>Paphiopedilum henryanum</i> Braem.	54
Hình 3.6. Hải điệp ngọc - <i>Paphiopedilum emersonii</i> Koop. & P. J. Cribb. ...	55